striæq ducibus adiutæ sint, dictu vt est promptum sic rursus præ copia difficile. Initium autem summenti à Diuo Alberto secundo, potentissimo Cæsare, Boemiæ, Vngariæq rege in hæc nostra tempora Imperium vestrum continua serie demittente, occurrit præter alia studia æque admirari Mathematicam tanta fide cultam nomini Austriaco. Ioannem Gmündensem, Peurbachium, Ioann. Regimontanum, Stabium, mathematicos incomparabiles, nec vlli veterum dissimiles, nonne vestri maiores tulerunt Austriæ duces, sacratissimiq Imperatores Albertus, Fridericus, Maximilianus? Vt interim Poëtas, Oratores, Historicos, Iurisprudentes, Medicosq sileam, quibus profecto nulla ætas, aut vidit copiosiores, aut mirata est doctiores. Nominarem aliquos, nisi omnes malint, nominarem omnes, nisi complures nolint, proinde dum hosce prætereo posteritati nunquàm tacituræ cunctos relinquo. Quis autem enumeret eos quos nunc vos Inuictissimi fratres producitis huic æuo, indiesq excitatis? quos sane, ingenue dicam, qui referre conabitur, nõ aliud facturus, quàm arenas Istri, aut folia Herciniæ distincturus est, Atqui hæc est vna ratio cur Cæsaribus potissimum tutoribus gestiam, quia hanc aram non pluribus vspiam, neq tutius, neq perennius cultam uideam. Sicut etiam altera quare Austriacis Ducibus, quando mathematicis excellentibus saluberrimam hactenus ancoram hanc extitisse sciam. Nec minus animi mihi addidit Regum Hyspaniæ beneuolentia longe semper in Matheseos studia propensissima, quod abunde Alfonsus Rex Castellæ Clementissimus, Mathematicusq eminentissimus, partim opere ipso comprobauit, partim Alfonsus rex Arragonũ, dubiũ an eruditior, an potentior, in Iouiano Pontano artis mathematicæ scientissimo, splendidissimè per Iulium Massanensem perfectum tractato, ostendit. Idem spei fecit Mathias Rex Vngariæ Christianissimus (quod nomen nunc alter vestrum induit, sicut & priorum regum nomina vestrum alter quoq tenet) qui Ioannem de Monte Regio Germanum, mathematicæ alterum Hipparchum amplissimis honoribus, diuiciisq auxit, ita planè, Hispania, Vngaria & Austria (quæ omnia vos Augustissimi Cæsares estis) sibi similes sunt in alendis, fouendis, honestandisq mathematum interpretibus, Summatim dicam, quam grati fuerint, sintq nunc, harum disciplinarum doctores Austriæ Archiducibus, testis est celeberrima, taliũ virorum, parens, Academia Vienna, Ducatus Austriaci metropolis, vnde non secus atq ex equo quodam troiano, aut Amaltheæ cornu, omni nationi, omniq regioni mathematici sufficiunt. Ea igitur in arte cum nos quoq videremur ea præstitisse, quæ ante nos nemo, cuperemus autem hoc pacto mundo prodesse, auscultantes Platoni, non potuimus adduci, vt crederemus illud rectius confieri posse q̃ Cæsaribus tutantibus. Cum enim alteri occasus, alteri ortus pareat, facile vtrinq sperauimus nos, sub vestra tutela, plurimum momenti hominibus allaturos. Adhæc cum subinde astronomica in hoc opere tractaremus, occiduamq sic & orientis partem assiduo contemplaremur, non potuerant non Cæsares nobis ob oculos, mentemq versari creberrime. Quod postremum medius fidius non mediocrem etiam vestris maiestatibus hoc muneris deferendi ansam iam pridem fingenti hoc opus, prestitit. Accedit hiis quod Comitia Augustana me iam olim vestris maiestatibus deuouerunt integrè, quibus non solum illud, sed totum me deberi fateor. Nondũ enim exciderunt vestra mihi indigno collata beneficia, pro quantulacunq opella instrumenti scz per me vestris maiestatibus exhibita, vbi non modo enituit vestrum in studia sublimis fauor, verum matheseos singularis amor cognitus est, ita vt omnino quod de Archiducibus Austriæ celebratur, videlicet quod mathematicos nemo illis adãmet sincerius, neq honestet largius, verissimum esse ipse comperirem. Quæ res me gratum quoq in præsens, volentem & nolentem, vt dicitur esse compulit. Habetis igitur quo consilio & scripserim & inscripserim hunc librum Cæsares Sanctissimi, proculdubio patrociniis vestris clientelam hanc non grauatim admissuri, Apianiq non magis opus hoc, quàm vestrum asserturi. De libri ordine non est vt quicquàm addam, quando omnia suo loco patent clarissime. De vsu vero & præstantia eiusdem, verbo dicam. Quæ mathematicorum turba hunc vsq in diem, difficultatibus, laboribus tediisq non dicendis, per numeros, calculationes, speculationesq &c̃. in motibus cœlestibus, stellarum fixarum locis veris, longitudinibus, latitudinibusq planetarum septẽ, Solis, Lunæq eclipsibus, breuiter, omnibus primi mobilis commoditatibus inuestigandis, ægerunt, ea tanta facilitate, citra omnem supputationem, & contemplationem, præsenti volumine traduntur, vt asserere audeam, vix vllibi syderalis scientiæ studiosis, aliud quicq vtilius extare. Inter quæ omnia, non vltimum operæ precium reor, monstratum à nobis, quo pacto historiarum mendæ corrigi debeant, prius à nullo vnquàm dictum, neq animaduersum, quæ res quantum momenti habeat, ille demum videbit, qui quid historiarũ ordo in rebus humanis quæat, perpendet. Quo in loco etiam alia quædã recensere nõ ab re foret, vti æquinoctii euidentẽ cognitionẽ, neq antea à quoquã tanta facilitate relatã, similiter cometarũ obseruatiões, nemini ante nos ita certe sincereq proditas, pluraq quæ operis processus ostendit, sed tamen ne vltro mea cantare, Sybaritaq, iuxta adagium per plateas ferri videar, prudens omitto. Postremo deum Optimum Maximum precor, vt vestras Maiestates orbis humani bina subsidia, quam diutissime publicis commoditatibus reseruet.

DE INVICTISSIMIS, CARLO ET FERDINANDO Fratribus, Orbis Rhomani Imperatoribus, Epigramma Christophori Statmionis M. D.

Ipse sub affini moderamine gaudet olympus,
Terraq cognato gaudet in imperio.
Sydera cum Luces noctes, fraterna gubernent,
Ortus, Occasus, frater vterq regit.
Ambo Rhomanæ gentis, hunc lassus inumbrat,
Phæbus, eum vigili roridus orbe videt.
Dic igitur cœlum potius tellure quid ornet?
Hoc habet, est posthac illa datura deos.

EIVSDEM IN AVTOREM.

Inuenit Hipparchus, Ptolemæus illustrat, at illos.
Eiusdem facti singula fama colit.
Nunc Apianus erit modicus? qui prestat vtrumq,
Prima simul nobis & manifesta ferens?
Si meruit graius statuas puer arte Berosus,
Quid ni germanus templa magister habet?

ARGVMENTVM OPERIS PER EVNDEM.

Quos peragant cursus errantia sydera, quosue
Fixa: quibus phæbe subtrahat ora viis.
Quis sit inæquato figendus terminus anno,
Vt numeret festos litera sacra dies,
Quam variet graius, quam nec latius sibi constet,
Historicus, Crises tempora quæq ferant.
Cuncta bipartito sed prima volumine cernes,
Mille quibus species membraq mille fluunt.
Altera pars subdet primo quotus vsus ab orbe;
Sit, veluti caudam à Sole Cometa ferat.
Innumeros fructus Torqueti nobilis inde,
Structuramq, suo quæq nitore decens.

Omnia quæ tanto spectabis acumine nata,
Quam poteras nusq̃ si prius acta forent,
Adde quod est numeris sine quiduis & sine calclis,
Quod tenuit priscos nosq moratur opus,
Estimet authori quid lector debeat ergo,
Estimet & prudens hoc bene posteritas.

IN ASTRONOMICVM CAESAREVM P. Apiani Sebast. LincKius ad lectorem.

Sedula quæ frustra quæsiuit sæpe vetustas,
Abdita linigeri vatibus astra chori.
Quæ nec marmarici, perspexit sensus Atlantis,
Sustinuit qui humeris sydera clara suis.
Cuncta suis numeris dimensus quæq sagacis
Nesciit Euclidis calculus ingenii.
Optabat radiis quæ & puluere scire notato,
Confundens artis sanguine signa suo,
Quæ nec Dædaleæ monimentum circinus artis
Tortilibus gyris vel sinuare potest,
Hæc te cuncta docent, Apianeæ rara Mineruæ
Pignora: tum facili (lector amice) modo.

LIBER LOQVITVR.

Quid faciam? vulgi sum memet in ora daturus
Vltro, num tutus malo latere domi?
Posterius certe satius: sed publica cogit
Quem magis vtilitas deprecor huic quid agas?
Huic ego parendo nil non sum ferre paratus,
Nec fieri mundo fabula nota queror.
Spes tamen est ingens fruiturum sydere fausto,
Tectum cæsareis non male nominibus
Hiis etenim semel acceptus, semel hisce probatus,
Iudicium vulgi nil moror instabilis.
Quem penes incerti certi quoq norma vacillat,
Consimili censens æqua & iniqua fide.

APIANVS LECTORI

VM VIDEREMVS, CHARISSIME Lector, pleraq insignia, artisq Astronomicæ auidissima ingenia, hoc nostro æuo passim extare, verum ad eam capessendam accedentia, illico præ numerorum copia, computi difficultate, speculationisq acumine, auerti, immo prorsus in fugam cogi, indeq adeo aliarum disciplinarum, quantumuis scientissimos innumeros, paucissimos huius liberrime artis, vel aliquatenus peritos reperiri, ex animo non dolere non potuimus. Sed dic obsecro quænam huius rei causa sit? alia profesto nulla, quàm quod prima ætate sinistrius in Arithmeticis instituantur plurimi, sine quibus, neq Astronomica, neq cætera recte disci possunt. Numeroq enim cognitio, non tantum syderali scientiæ seruit, verum sed ingenia hominum omni alio studio præparat, magisq idonea reddit, vt non temere Pythagoras eum omnia nouisse dixerit, qui numeros norit. Hoc inquam cum videremus, tantumq mathesim odium, difficultatis nomine, conciliare sibi animaduerteremus, cogitare cępimus quonam pacto huic næuo remedium inueniretur, auxiliumq illis adhuc quos Arithmetica quoniam deseruisset, Astronomia saltem non repudiaret, ferri queat. Cogitantibus diu: tandem, si theorica cœlestis vniuersa, sine numeris & calculis ad instrumenta redigeretur, fieri posse succurrit. Facies horrẽda sane, & quã vix anim⁹ cogitãdo sustinere valeret primo visa est, nisi tẽpore sui asperitatẽ poneret, tractabilioremq sese post lõgũ offerret. Nonnullã igitur cũ de se adhuc colenda spem promitteret, adnisi deo duce nos (quamuis nihil quidquàm eiusmodi à quoquam mathematicorum hactenus somniatum, nedũ opere tentatum sit) adinuenimus, quomodo Astrorum cursus, errãtium syderum motus, eclipsium rationes, aliorumq celestium contemplationes, citra calculandi labores vllos inquirere, dicto citius per instrumenta nemo non nostro auspicio possit. Inter laborandum interim nos non semel dehortati, qui sic insanientes iter tam implicitum tam inexpeditum, tam nullis omnino vestigiis, nulli plãtæ, nullis pedibus tactum, ingrẽdi sic confidentes auderemus. Imo cum res omni conatu aliquandiu superior appareret, partim rei difficultate territi, partim nouitate attoniti, pedem non semel retulim⁹ progressuri non tantillum, fatemur, quantumuis nobis occinẽret in arduo positam virtutem Hesiodus, laboremq improbum omnia vincere Maro, nisi labori summo, fructum longe maximum, tuum scz quicunq sis proxime bonum sciremus responsurum. Quo dum respeximus, vniuersi oneris facile obliuisci potuimus. Tibi enim natum iam olim me docuerat præter Platonẽ diuina institutio. Quod vicissim & tu, dum perpendes meq tibi consuluisse vere persuadebis, nõ dubito, quin nostrã operã, sis quã optime interpretaturus. Reliquũ est quod te ignorarare nolim, totius operis structurã seu instrumẽta per Cæsarum genituras Rhomanorum CAROLI & FERDINANDI illustrata esse, ita tamen vt tempora qualia afferũtur nequaq̃ ita se habeant, dies enim & anni tantummodo in his cognosci possunt, quod ad horas & minuta attinet neutiq̃. Hæc autem exempla duplici ratione motus subintuli, partim, quia demonstratione omnino aliqua opus esse viderem, citra quam inutile quodammodo erat, nudum instrumẽtorum vsum proponere, partim, quia demonstrationes non alię, quas perpetuitati remitterẽ digniores occurrerẽt. In hiis ergo, si nihil aliud memorabitur, dies tamen & annus quẽ solum æternæ posteritati memorãdum nemo non videt certus verusq legetur. Hoc in demonstrandi opere quantum sudauerimus, estima tu, lector candide, dum tuo vsui inuigilauimus indefessi. Hoc enim quicquid laboris est, tuo nomine sublatum putare omnino debes. Quod si feceris, coges me olim, Deo Iuuante, quoddam de eclipsibus, peculiare opus parere, sicut & tabulas, quas vocant resolutas expeditiori, succinctiorique via, breui post polliceri venturas tibi, sic, id est, nostro conatui fauens, poteris. Vale optime.

INDEX

INDEX IN QVO OCVLIS PATENT OMNIA QVECVNQVE IN hoc opere continentur scitu digniora, alphabetica serie exposita.